

1916

31.1. 1 s.
22.2. 2 s.
12.3. 1 s.
14.3. 1 s.
18.3. 2 s.
12.4. 2 s.
18.4. 1 s.
22.4. 1 s.
16.5. 3 s.
4.6. 3 s.
14.6. 3 s.
26.5. 2 s.
13.7. 3 s.
22.7. 2 s.
29.7. 3 s.
23.8. 3 s.
3.9. 2 s.
15.9. 2 s.
27.9. 3 s.
30.9. 3 s.
7.10. 2 s.
3.10. 1 s.
16.10. 1 s.
21.10. 4 s.
23.10. 1 s.
4.11. 3 s.
10.11. 1 s.
13.11. 3 s.
15.11. 1 s.
2.12. 5 s.
16.12. 3 s.
25.12. 3 s.
27.12. 3 s.

74 s.

31/1 - 16

(Efter ett besök jag ren gjort på nerresan) [E.R.]

Herr Forstmästare

Ni är mycket välkommen på måndag, och lika mycket på söndag^x om Ni önskar och har tid. Lördag hvilar jag kanske sedan jag haft en arbetsvecka, som jag hoppas. Sist när Ni rest var jag full af arbetslust och kände mig stark - det är ej alla givet att alltid lämna mig med lugnare nerver - och huru gick det! Några dagar blef det bara sådant sällskapslif som man mister energin af.

I går målade jag min bror och vågar nu ej se på det innan det är halvtorr.

Undrar om Ni målar det vackra hvita molnet.

Och bortskämd som jag nu redan är undrar jag om det är mycket förmätet att önska sig en fotografi af den der skogsstämp-laren som var så trevlig - om Ni eger många exemplar. Något bud om besöket behövs ej, när 12 tåget gått veta vi det för den dagen.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

^x den 6 te.

tisdag.

22/II -16 [E.R.]

H.F.

I morgonmörket kände jag på pappret att brevet var från ER. Jag hade undrat huru jag skulle kunna påminna, eller fråga om Ert generösa löfte att afhämta målningen. Lördag eller söndag passar mycket bra om Ni verkligen är så snäll. Der är ej så mycket gjort på "konstverket" här har mest varit främmande, min bror tog också sällskap med från staden när han skulle posera. Och så par dagar ont i halsen. Lek ej med influensan! Jag skall försöka skaffa Er "Haugtuna", kanske bryr Ni Er icke om att äga den, den har vackra ställen tycker jag. Heilo - det är elgen.

Ti dig du hei og bleike myr

Med blad

Hvor hegre stig og Heilo flyr

Eg gjev mit kvad.

- - -

Til dig du visne lyng um Haug

Hvor draumar sviv

Eg gjev mi song um Drind og Drang

Og dulgte Liv.

- - -

Jag ser af brevet att Ni målar bra, och det gör mig en sådan glädje.

Hvad var på tok sist, vi tyckte Ni var märkvärdigt munter i bara två gamla kvinnors sällskap, det var anspråkslöst och snällt. I Norge fick jag en läkarföreskrift "vi maa vaere lidt letsindige" det är för tungt annars, och så går man igen sin väg rakt fram.

Vid närmare eftertanke ser jag att nature-morte´et ej kan ställas ut nu, det kunde passa på en egen exp. eller i en större kollektion. För den andra är jag tacksam, har nu sedel att ifylla.

Med hälsning

t.

H. Schjerfbeck.

Just klämtslag brukar jag likna Garborg vid.

Hyvinge. lördag 12 te

III -16 {E.R.}

Herr Forstmästare,

Ni har nu sett det stora nederlaget med tavlan och hur illa jag bar det trots Er stora vänlighet och hjälpsamhet. Slöheten efter spänningen - ty jag hade hoppats!

Nu tänker jag mest på de unga som skola upp, på Er målning isynnerhet och den friskhet som strömmar ur den. Har sjelvingen lust - en aldeles ny känsla. Det der porträttet ville jag ändå fortsätta med och Ni är hjärtligt välkommen nu den dag Ni vill och kan offra. Bud behöves ej.

Vid Ert sista besök talade Ni om ett kort, jag trodde minnet svek Er det var ett brev jag hade fått, men kombinerar det nu med en annan historie och tror att kortet ej kommit fram ännu. Vi leva ännu kräsligt på Ert "mungott".

E.t.

H. Schjerfbeck

Jag tror Ni har kamratmöten i veckan, menar bara att Ni få komma när Ni vill.

Hyvinge 14 m. - 16

H.F.

Jag vill gerna försöka göra en sådan teckning, vet bara ingenting om reproduktionsrätten - och idéen?

Målar Ni ej en storstadsimpresion.

med helsning, vänl.

H. Schjerfbeck.

14 - III - 16. (om ett ex libris åt mig) [E.R.]

[Postkort]

Hyvinge. 18 m. - 16.

Herr Forstmästare.

När jag nu åter skriver är det på uppdrag av min bror och svägerska, och då vet Ni redan hvad det är fråga om. Min brorson var här och berättade bl.a. att han fått pengar av sin far för att resa på cykel, i Finland, och jag frestade honom med Nordens härlighet, allt hvad Ni berättat. Igår var min mor i Helsingfors och fann dem alla upptagna av denna tanke, att få gossen dit upp på en månad för att lära något finska, se sitt land och leva sjelvständigt första gången i sitt liv. De ha bedt mig fråga Er om inackordering kan fås på något hyggligt ställe, en bondgård eller hvad Ni finner lämpligt, även om priset, så ungefär. Helst såge de naturligtvis att han fick följa med på någon av Edra färder men en så stor uppoffring kan man ej begära, han skulle visst vara ett hinder i Ert arbete - och i Er njutning av naturen. Han är ändå van cykelåkare, det är 40 kilometer till deras villa, ro kan han också några timmar och är förtjust i skogsliv. Jag tycker han ser vek och barnslig ut vid 18 1/2 år, en färd dit upp skulle visst på allt sätt göra honom godt och han önskar det mycket sjelv. Gerna ville han komma redan efter midsommar, om det låter sig göra, för att se ljuset i Norden.

Om Ni nu är så vänlig och svarar något på denna djerva skri-

velse (jag minnes att vi talade om det), kunde det kanske direkt till min bror, Ni kan säga nej, det är ej lämpligt nu, vi här kunna alls ej beräkna förhållandena der uppe. Om planen kan utföras skulle en vink om lämpliga klädesplagg o. beakolja vara välkommen. Måns, gossen, går nu i skriftskola.

Min mor ber om sin vänliga helsning. Jag lägger detta långa obekanta ansikte i brevet ty man vet ej när den nya plåten kommer. Något är mitt fel men pappret har också töjt på längden, jag blötte upp en för att rätta det och den blev ännu längre. En har redan över Torneå rest till utlandet.

Vi vänta snö, så kallt är det.

Min svägerska flyttar ut i morgon och en kusin bygger villa der bredvid, allt sådant är ju trevligt och lugnt.

Jag längtar att höra om färder. Har ännu icke bestämt något om mina arbeten.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Nu faller snö och vinden drar genom mitt rum.

Hyvinge 12 m. - 16.

IV - 16 [E.R.]

Herr Forstmästare,

Sedan Ni för har jag sett mot porten alla dagar kl 12 och sagt mig att jag är förfärligt bortskämd, der finns för andra så mycket trevligt i världen. Blef jag nu glad över brevet så blef jag ledsen också. en katarr är så tråkig på våren och mest i Helsingfors och Ni har ju icke tagit någon vila efter vinterns strapatser ännu. Går det ej an att vila några dagar på Hyvinge. på hemfärden, i Sanatoriet, ett pensionat el. spisning på stationen. men bara sova och vila. Möten taga mycket på.

Anna-Lisa har varit här 3 gr., roligt litet huvud men tyvärr ingen grace i figuren. Hon är trevlig att teckna, om man bara inte vore så utan fantasi och filosofi när det skall komponeras. Hvad Arosenius ändå var rik på sådant och hvilken mästare i tekniken han var, jag ser allt mer hos honom. Ni är sådan att Ni ser allt genast, jag behöver en lång tid. Sedan jag läst Loti förstår jag Noa-Noa bättre, den ena komponerar, den andra ger mer en frisk verklighet. Vackert måste det vara jag börjar tro det kunde friska upp. Jag hoppas Ni snart blir frisk och vill komma hit, "läggligt" är det alltid. Min mor tyckte också sist att 2 timmar var alldeles för litet. hon hann ej hämta sig efter sin förvåning över Er stora artighet. Kan Ni ej fundera på mitt förslag här?

Här har händt mycket litet, bara en vink om att en "förmögen"
man gerna ville ha en tavla har jag fått, en som nyss köpt
en gammal för 1000 av någon. Jag funderar på sångerskan.

Er tillg.

H. Schjerfbeck

Vägarna blir nu bottenlösa.

Hyvinge. måndag

H.F.

Vi ville gerna veta huru resan bekommit Eder, och jag vågar ej be min bror se in och fråga det, ifall Ni skulle tycka illa om det. Kan Ni skriva ett kort och vill Ni?

med vänl. helsn.

H.S.

Här är påsk städning i dag o. i morgon

18.IV. 16. [Poststämpel]
[Postkort]

Hyvinge söndag

22 - IV -16. [E.R.]

H.F.

Bry Er icke om den der tråkiga gubben hos K. roth. Ni får så gerna den der kostymbildsflickan i blått, icke är den något jag ämnat sälja, och Ni lånar ju den sedan om den behöves som expositionsfyllnad. Nu tror jag ändå det äro bäst att jag första gången vänder måndagsmodellen ensam, hvem vet hur hon skulle ta det. Har läst ett par Fleurs du mal.

E.t.

H.S.

Ni gör mig ett nöje om Ni taga emot den.

[Postkort]

H. 16 m -16

V [E.R.]

Herr Forstmästare.

En vacker blomma som påminner mycket om givaren står på mitt bord - olyckligtvis har jag börjat måla den och har all den kamp och ångest som v. Gogh beskriver men icke hans färg. Den står mot en blå-violett fond och dagern är grå-blek nu. Onsdag slog vädret om och fyra dagar låg ett täcke, 30 c. tjockt, av snö över den ljusaste vår vi haft, allt det späda grön derunder. Jag ser idag att rosenskott, yngre syrener och en del björklöv ^{x1} tagit skada av frost, det hängde långa istappar på träden. Sedan kom regn. Hela tiden har jag målat blomman, utom de 6 timmar dagligen som, i hvardagslag, gå till något Ni icke vet av - sopa, bädda och servera mat. I går kom den unga gossen för att visa sin farmor den vita mössa, mycket mager och bjöd av sin tentamens-tid, jag ser att han behöver vila o. mat en tid framåt. Han skulle vara bra att måla, teckna, "ung student", och får nog tid i höst.^{x2}

Hvad är här att se? de stackars resterna av ett liv, och jag tycker det var synd att Helsingfors ej gav mer under Er sköna ledighet. Att ännu kunna draga kring verlden och se, och se, och se, så härligt det skulle vara. Jag får tänka med v. G. att på andra planeter finnes också linier o. färg,

^{x1} O. lind

^{x2} utan mössa, stor näsa.

han ämnade taga sitt målarskrin med sig. Först är der passionerade saker om färg i hans brev, sen kommer mer och mer penningesorgen. "Hans tavlor lämna honom kall" säger han en gång, det är reaktionen. Dessutom har jag läst och läst på 3 dikter som jag förstår, och tycker de äro vackra. Det passar illa och är dumt att ha en romantisk själ, för mig menar jag.

Barndomsvännerna har jag också läst "mitt bästa minne mig gästar i dag".

Så vackra elvarna måtte vara, jag har bara sett vårflod i glommen då stockarna slogs mot hotellets vägg, och islossning i Nevan, icke vacker just det året. Och så godt smörgåsen måtte smaka i skogsbacken. Det är nog det bästa av livet det der. Och nu tänker jag att jag måste koncentrera allt på färg, icke förslöas, för att ha något jag med.

Har haft ett brev av Hr. S. man och har tänkt på saken - hvad är verlden o. expositioner och sådant der - kan jag nu snart nå ett litet oberoende så kan jag måla i fred, får rättighet att måla. Och kanske kan jag få njuta av det sedan ännu ett år eller par och sedan exponera. Är icke friheten skön - i det fallet, säg.

Det är vi som tacka för allt det ljusa och glada Ni hämtat det har varit godt mer än Ni kan förstå. Hon^V har lidit mindre av mitt intresse för målning. Lef väl der uppe Jag är så glad över hvart kuvert, med innehåll derifrån.

^V min mor.

Er tillgivna

H. Schjerfbeck

onsdag. Vi ha haft främmande, ingen målning. I dag kommer sångerskan, så grann.

Har fått en bild från Åbo så långdragen att jag väntar på en annan som kommer snart.

H. 4 juni - 16.

Herr Forstmästare.

Det är litet skrämmande att skriva med allt det ett brev skall gå igenom, men jag tackar nu för ~~allt~~ [-- överstruket i texten] det Ni gjort för gossen. Har ej hört något från staden på en tid. Hvad en uppsats i Otava angår vill jag ej neka till något Ni har en obetvinglig lust till att göra, det är det hvar man skall göra. Jag tycker der är ingenting att säga (en sak som jag yttrat om skalden Runeberg är det enda jag av privat skäl ej ville ha med) - och jag behöver ju ej läsa det - kan ej förstå det - och då verkar det ej förlamande på mig - så Ni må gerna göra det om Ni någongång har lust. En reproduktion av Åbo-bilden sände jag nyss i X band, denna plåt finnes hos min bror. Ni får använda den. Den var i godt sällskap¹⁾, man borde skämmas att lägga dem i samma omslag.

Nu har jag beslutat att välja de 10 i skogen i. st. för en fågel i hand och sänder intet till Hr. Stenman, väntar till hösten. Endast den mattblå blomman som är så godt som färdig nu, skall sändas till min bror som får sälja den om han kan. Modellen blir vackrare hvar dag som går, i höst kan jag skära av några blommor och måla dem i en vas. Här går ständigt en herre med konsthandlarnyheter och jag tycker ej om det och om osund spekulation, t.ex. 9 gånger mitt pris. Det är ej hos Hr. S.. En fru i Hyvinge har förfrågat

1) 2 reprodukt. efter grl ev. {E.R.}

sig om en altartavla, 'när kriget är slut', hon tycker att vi båda som levat här länge skulle pryda kyrkan tillsammans - en sympatisk tanke. Jag sade att jag ej har krafter för en stor duk.

Hvad det är poetiskt allt det der, att leva i en stämning, i naturen, i en färg, låta den taga sig - vackert är det, må livet bara icke taga hårdt på den som gör det. I all den vackra stora natur som beskrives för mig tänker jag mig alltid en liten mörkare punkt, människan som skapar det sköna omkring sig med sin syn, sin tanke - så ser det ut på avstånd. - Jag har lärt att gå allt till mötes som forntidens kristna gingo mot vilddjuren (arenan) - nej inte riktigt ty jag vill övervinna, rädda något litet sjelv, ständigt undan verlden. Men nu när våren varit så lång, stått så länge stilla, ville man helst bara stå och se på det ljusgröna, njuta, ha ro. Det är litet ledsamt ibland här. Här är fullt av sommargäster i gården och mycket som är nätt att se på. I morgon kommer Anna-Lisa det blir roligt.

5 te juni.

Hur är ni så snäll och huru vet Ni så bra hvad man behöver. Nu skall jag gå som från galleri till galleri ett hvar dag ty rikedom är för stor för en dag, och jag ser att Ni igen skall hjälpa mig att göra det som jag tycker är roligt.^x Paketet har varit på stationen sedan den 1^{sta} ser jag, i dag fick jag bud. Nu är jag lycklig igen. Sångerskan som jag ej vågade se på kan kanske bli till något på den väg jag slagit in. När skall jag få se Er och tala om allt det

^x göra det dåligt, tyvärr.

der, det är så länge sedan nu redan. Kivi har jag försökt läsa, när man söker det man kan förstå går det långsamt, är för ansträngande att göras fort. Och så har jag den olyckliga egenskapen att bara lära mig det som är onyttigt i ett språk, det sade redan en lärare i England. Och nu är allt för sent - bara måla litet ännu, det skall jag göra. Baudelaire är hemsk och det är ändå många ord man ej förstår - poet är han. - "Jairi dotter" är vacker.

Min bror skriver i dag att de fått Edert vänliga svar, och jag hoppas pojken tackar snällt - djerf och övermodig ~~børde~~ är han ej vara [-- överstruket i texten], tycka vi. Övar sig nu att åka 10 kil. om dagen. De skulle berätta det för 'mamma' på söndag ute på villan.

Detta är skrivet i en sådan hast, modellen var här o. annat folk, och nu så snart jag lagat kvällsvard skall jag i sommaraftonen föra det till tåget - Ni är kanske orolig för böckernas öde. I morgon reser Ni ut till ny skönhet och frisk natur, jag önskar Er en glad färd och är tacksam i hjärtat.

för allt.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Blåsippodlingen går bra. Jag är redan långt inne i den moderna konsten kan ej gå tillbaka till det som varit - med känslan.

Hy 14 juni - 16

Tack för den friska doften av mossa från vildmarken, alla stodo så raka när vi öppnade korgen utom en som låg, alla utspruckna, ingen knopp, men två voro mycket större o. längre än de andra^x - det var en vacker syn. Den långa väg Ni hade rest! Det var stark blåst den dagen och först på aftonen sattes de ut och nu efter en natt tycker jag en har vandrat ett stycke uppför lövsluttningen. Tror Ni de gå? Fru H. är Er en god vän av helt andra orsaker än "Schjerfbeckarna" då hon för Er skull offrar sina kära blommor, tacka henne för det överflöd av värme - som ännu räcker till för en målarinna. Ni har goda vänner.

Här sitter man och med all god vilja blir det ingenting av arbetet man är trött och ögonen dragas mot de vita molnen som vandra. Att ej få en modell som man vill ha den för en teckning lägger också stora hinder i vägen - som Cézanne göra det efter dåliga bilder, de goda har man respekt för, är en osympatisk utväg. Och ändå - hvad som helst för att skapa. - Sade jag att jag började bilderna i utvecklingsföljd, med Guys', ny, har sjelv en svaghet för eleganta damer, och spårade hans o. Degas inflytande sedan hos Toulouse-Lautrec - (Gauguin är som en helgedom jag ibland allvarligt betraktar) - men uttrycksfullare, ja så att ingen nått den grad. Der är hästar med de rikaste nuancer i sin själ, en är sportdum och ändå ett mysterium, många av de förfärliga människorna med, man tror ej det finnes sådana ty man såg

^x stjelken 13 c. blomman 4.

så litet ondt i Paris, man hade ej tid. Vacker, målerisk är T-L. han söker ord lika intensivt som färg Van Gogh som jag just läst tog jag också först, och Cezanne. Om Renoir tänker jag som Ni.

Reading-balladerna lästes en afton alla och gävo det helhetsintryck att Gr. mer betonar det blodiga än de 3 som jag läst i original, och som ha en rytm man ej alltid får tag i hos Gr. Ett exempel, i originalet, med lika många stavelser, "Den fege gör det med en kyss, Den tappre med sitt svärd", hos Gr. "den tappre med blodgigt mord". Han fantiserar, på engelska "det mannen älskar dödar han" hos Gr. "ty svartsjuk dödar hvarje man". Rimmet gör väl svårigheter, och en målad kopia anses nu bäst om den är fritt gjord efter originalet. Glad att jag fått läsa dem alla, en del ge stämning.

Blommorna på mitt bord påminna igen om Nord o. Lappland (fryser Ni ej?) de måste klippas av för alla små rivande händer der ute och pryda nu här så fint, så utsökt. Jag skall söka upp några pyrola och plantera sällskap i närheten der ute.

15 de. Min bror var här i går e.m. och jag fick höra att gossen får komma dit upp, det blir nog ett minne för livet. I konst är han konservativ som de der hemma, beundrar mest Järnefelt. Flickan hade så goda skolteckningar vid terminens slut tyckte de, jag skall be att få dem hit. Hon kommer att utvecklas om hon eignar sig åt det sedan. Nu råder jag ej till Konstföreningens skola, det är rutin, utan först

flickskolan och så litet vid Universitetet, då får hon lärarinnepapper som de tänka på och sedan kan hon måla på egen hand eller hur det passar.

Jag skriver ingenting om expositioner och troligtvis blir jag ej bjuden, det är också lugnare för arbetet som jag sällan kommer till.

När få vi se Eder igen, denna egoistiska tanke kommer ofta om vi hade det här, och det här när Forstmästaren kommer säga vi om våra fröjder, blommor, böcker o. bakelser, och kanske kommer Ni aldrig. Nu njuter jag så mycket av böckerna, min bror tyckte jag kunde bli som Salomo, blaserad av mycket godt.

Med en helsning från min mor

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Jag har lagat mig en liten, liten skizzbok o. jag skall laga en dylik åt Er.

Hyvinge 26 juni - 16.

Jag tror Ni ej fått mitt sista brev, med tack för Calypso. I dag kom Kolaribrevet och hämtade ödemarkens skönhet och fred - vet Ni av att det är ett mästerverk. Och nu vågar jag göra ett förslag som länge arbetat i min hjärna. Alla de landskap, färgstarka, stämningsfulla, som Ni av godhet delat med mig och som helat ett trött upprördt sinne, de skulle få verka på många andra sådana sinnen. instängda människor i storstäder, fabrik o. kontor, Ni skulle ge ut dem i bokform. Det är just det lugnande att de åro tavlor ingen utveckling, ingen övergång till något annat, därför stanna de länge kvar - en skön bild som ger frid.

Om jag kopierar allt om landskap ur mina brev, så troget jag kan, så har Ni intet besvär mer och jag får hålla breven. Det är färdigt - visserligen på svenska, men efter succén kunde Ni ju ge ut den på finska med.

Med samma post kom en inbjudning från Liljevalch's konsthall (Strindberg), man bör svara den 1 sta aug. och anmäla, avsända den 25 te sept. Endast assurancen betalar man sjelv och de taga 10 procent vid försäljning. Då ni så snällt erbjudit att låna ett par ber jag nu om dem (Röda h. o. Stilleben?) och skall assurera dem, från Torneå är vägen ej lång. Gerna ville jag ha Vedhuggaren från Åbo med och gör kanske en förfrågan om också svaret, naturligtvis, blir nekande. En studie av flickan med utslaget hår har jag här hemma, den är min.

Detta skriver jag i hängmatta, i skuggan nära granarna och nära Calypso. Tre dagar har varit varma och nu vänta vi åska. Trött känner man sig ofta o. dragen till många olika håll. Om man under sommaren kunde fly till ett ödemarksställe som N. Katajós - men det finnes ej krafter till det. Ni lyckliga skogsmenniska, som har gåvan att njuta av allt, av stunden.

Det har icke ens Heidenstam med alla sina vackra dikter, han gömmer sig för ålderdomen, han klär ut sig, han är rädd. Intet varar evigt här, men jag har kvar några minnen som aldrig förändras, sådana som Edra skogstavlur t.ex.

Detta brev hoppas jag få sända med gossen, annars hinner det Er ej före avresan. Ert sista var en vecka på väg. Tack för det.

Tänk nu icke att jag är okänslig, ofin för att jag blandar mig i saker Ni ej frågat mig om - det är bara orätt att sitta ensam med en sådan skatt.

28 de Här är ökenluft, farlig för Calypso o. andra. Har varit litet sjuk, är nu återställd men måste hvila i dag, ej se på målningar. Ni skulle ju ej strapatsera i år? Låt pojken taga i. Jag var ett halvt år yngre än han när jag for till Paris första gången, ensam. Nu får man visst ej höra på länge af Er.

Er tillg.

H.S.

13 juli - 16.

Herr Forstmästare.

Här ligger i en gömma många vänliga ord och vackra stämningar, hvar skall jag börja..

Trodde Ni det var Himmelriiki att måla efter naturen - får man det någongång att likna så är tavlan dålig, en ångest är det. Men spara ändå det der landskapet, Ni får stor nytta av det när Ni målar detsamma ur minnet sedan. Och en sådan energi att släpa sin färg upp på Lapplands fjäll.

Har här försökt med några modeller, styva äro de, ingen mjuk rörelse, och hvar gång besluter jag att icke komponera något - och hvar gång tvingar jag till slut modellen att ge det jag vill. Illa gjort.

Om bilderna ville jag tala, mest om Gauguin som är skön, o. Munch. Hos Munch kvarstår ännu det olyckligt söndrade för mig. Skön teknik, kunnande i högsta grad, men der andra måla med kärlek, kärleken gör allt skönt, eller hat (förbittring) der står han över allt sådant. Hvad har han älskat av allt detta, jo, kanske vind o. skogssus, Tröst, gråtande kvinna. Syg pige, men, bliv ej ledsen, der är andra jag ej kan se på, slappa, kalla kroppar o. t.ex. Strindbergs porträtt. Kanske modellens fel den gången men har han känt något för systemen så vackert det är? Ni tycker inte om att jag säger det der, men ser Ni der är några jag tycker så mycket om - och kanske kan jag lära se det.

Midsommarafonen ville jag läsa något, tog en bok, det var Baudelaire, och jag kunde ej han blev så främmande så ohygglig, tog så de finska, de voro bra. Läste om Kivis eldormar den aftonen. Har naturen der uppe verkat på mig, är jag en smula fosterlandsvän? Hvad Lappland drog Er - och innerst är Ni en vilde, en sådan som rider på Stilla havets strand, Ni behövde två liv för att hinna med allt. Men Ni hinner nog, det enklaste i livet rymmer kanske det rikaste, det bästa.

Hvarför skall man ha en hvass penna som släpar en trasa efter sig - kan Ni rekommendera mig något sympatiskt i den vägen?

Min mor helsar, hon är så glad att gossen får vara med, och att han "sitter tyst och skådar" tycker jag är det klokaste.

Jag vet ej om han skrivit hem jag har sagt dem att han mår bra.

Nu har jag skrivit till Westerholm och frågat om Vedhuggaraffären skall sedan sända ja till Strindberg. Har i dag målat en sådan dårskap som en hvit hind (efter Pariser teckning) skrapar väl ut den tills Ni kommer. Det är bredvid en sovande kvinnofigur, i denna heta tunga luft. Nu börjar det lyckligtvis regna. - Mjölkbudet som kommer hvar morgon säger att nu växer allt, jorden är icke för torr och icke för våt, det äro vi glada över.

Både farmor och faster här äro litet oroliga att pojken

skall vara Er till hinder och besvär, mer än Ni trott, och tycka Ni är mycket snäll som gör allt detta för honom, och tacka Er riktigt hjärtligt.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Hy. 22 juli - 16

De "5 första sidorna" voro det bästa. om Ni visste huru friskt och godt det är, hvad Ni allt ger med det, då Ni låter mig följa med ett grand. Och att någon känner sig lycklig - nöjd, det är en solglimt.

Ni går hastigt över till expositioner o. sådant. Vet Ni jag väntar ingenting av det, tycker ej ens det är roligt att arbeta för det, bryr mig ej om klander eller framgång. Grubblar bara på lösningen av konflikten. Min mor är nu trött och ligger mest.

I ett rum, sliten mellan 2 pligter har jag levat sedan parisertiden, hushåll o. sjukvård å ena sidan, målning å den andra, o på målningar beror försörjningen.

- Jag känner ej min brorson har sett honom några gånger i livet - hoppas han uppfört sig som en gentleman mot Er. Vi ha ej hört ett ord av honom. Vår varma erkänsla har Ni.

- - -

Kanske är jag ännu bunden av gammal estetik och Munch är livet, och det skrämmer som Pelle Molin emedan man står utanför något och vågar ej se dit. Ni skrev engång om mig 'framtidens konst' - o. huru uselt är ej mitt, och gammalmodigt (det gör ingenting), och nu är något uttömdt, man lever för länge på sig sjelv. Naturen ger friskhet.

Detta lilla tunga brev är det bäst att sluta nu, jag borde ej ha skrivit det.

Låt mig ännu någongång höra att Ni är 'så lycklig'

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Har ej bestämt något, frågat Hrr. Westerholm och Stenman,
der är 2 månader än.

23 dje.

Det har kommit några tunga regndroppar i hettan - och i
dag får jag kanske modell - bry Er ej om hvad jag skrev.

Ni ger mig väl sedan några råd ännu om samlingen. 6 - 7
har jag tänkt ha med mer får man väl ej ha Har frågat om
några få afgå direkt från Torneå - ännu intet svar.

Hy. 29 juli - 16.

Man skulle icke skriva när man är nere i vågdalen, jag bryr mig nog om utställningen, blir bara så modlös när arbetet ej går bra - det är grunden till missmodet. Och en del förhållanden har Ni ej reda på, det att genom pengar kan jag ej få det bättre ställt.

Havet är mig välbekant, det stilla med stenhällar tätt under vattenytan, der även jag seglat i dimma, man tycker sig stå stilla i något oändligt - och det mörkblå som en solskensdag dånar mot Frankrikes vita sand. Det liknar Gauguins målning. Sedan barndomen har jag seglat på havet, det är goda dagar och i ensamheten är tanken fri.

M. såg ej ut genom fönstret när han passerade Hyvinge hade lagt sig att sova efter Riihimäki, så jag vet ingenting. 3 dagar var han i Nykarleby. Min bror sade att Ni varit mycket vänlig mot honom.

Man ser sköna Cezanne syner här nu, så tunna åro draperierna på damerna i värmen här på gården. De ligga i gräset, det är vackert. En praktfull fyllig liten flicka kom fram till mig en dag, "fröken" sade hon, slog tillbaka sängfilten hon hade omkring sig - och der var nästan ingenting under. Skrattande sprang hon till skuggan för att läsa sin ryska bok.

Jag har studerat Meier-Graefe och har lärt mycket, mycket, sådant som ger mod att gå sin egen väg. En del har jag

sjelv erfarit och en del är nytt. Jag förstår nu att Ni som sett allt så mycket sednare, och haft all denna kunskap, utvecklats så otroligt snabbt. Jag började med 80 talet der jag ej kunde entusiasmeras, hade bara några ryck av sjelvständighet, och var så ensam om det.

Tack för tjärugn, fjäll o. tallar, jag känner igen allt och tänker på det innan jag somnar - ro, hvila, vackert.

I dag ett brev af Hr. Strindberg han säger 'ju flere tavlor dess bättre', och en del få avgå från Torneå direkt om jag förser dem med nummer och anhåller att firman Krogius & Co. der inpackar och avsänder dem. Jag ber Eder även vara vänlig och skriva hela mitt namn på baksidan av hvarje tavla. En förteckning på alla mina tavlor skall även inlämnas der den sänder jag och anhåller med detsamma om packningen. Nu törs jag ej hoppas att få se Eder^x, det är för stor uppoftning, det inser jag, men ville Ni ändå göra upp en lista innan jag bestämmer [--överstruket i texten] fattar något beslut. Åbo tavlan, Edra och några (2 - 3) nya, är det ej nog. Hr. Strindberg har sjelv skrivit och anhållit om Åbotavlan och lovat underrätta mig om svaret - jag har skrivit också, tror det blir nej, och då få vi välja mellan Eder och min brors 'vedhuggare'.

Man kunde ju sätta no. 1-2-3 på Edra och här börja listan med dem. Gör det Er mycket bråk att låta föra dem till Krogius & Co.?

^x det vore så kärt, men jag vågar ej tro.

[Anteckning i marginalen] Det berättas att Hr. S.man köper tavlor i Polen, stora affärer.

Är ej 'vedhuggaren' min programtavla, trosbekännelse, såsom Olympia var Manets (utan jämförelse) Er har mer känsla, den andra mer beräkning, kanske form. En person sade när den var ny att den verkade starkt men var så överklig. Då visste jag ingenting om det överkliga i konsten, men hade ej sökt verklighetsillusion.

- - -

Blir icke målningen något avlägset, onödigt för Er när Ni på ett skär njuter av hav och blommor, hör naturens röst? Blir det ej huvudsak att människan känner sig ett med naturen? Gör ej en för stor uppoffring och kom - men var så hjärtligt välkommen

Ertillgivna {Sic!}

Helene Schjerfbeck

Hyvinge. 23/8 -16

Det gör mig ondt att det "rumliga" blivit sämre landsvägen är ej en god vinterbostad - och framför allt, tänk ej på att söka fram böcker åt mig, jag har 2 här, får flere och har godt av att tänka på det redan lästa, draga all nytta av det.

Så mycket större under att Ni kommit till Er konstståndpunkt, om det själsliga o.a. utan lektyr, bara med Er egen tanke. Och det i Edert sista gör mig så godt, att det själsliga är huvudsak, och kampen, det är så att om vi skiljdes här skulle jag betrakta mötet som en hel del av livet. Ni vet nog att jag är en enkel, okunnig människa, stå på kristlig (ej kyrklig) grund och ser som huvudsak det att anden skall vara herre över kroppen, hvar och en efter sin andes, själs, art. Mången dag är man pinad av att börja måla, men har man så satt sig vid tavlan kommer man in i arbetet glömmar trötthet, märker ej att tiden går Men Er ljusa tro på framtiden - den som hade den.

{Anteckn. i marginalen} Minnes ej huru jag försökte sätta mig in i ett par konstnärers syn i mitt sista brev.

Vet ej alls huru Ni finner tid till lektyr med så många krav på er tid. Får jag berätta något ur Meier-Graefe, mins ej om jag redan gjort det. Han säger det är Frankrike som utvecklade dem alla oberoende av nationalitet, sedan ha de gått till ensamheten och skapat, v. G. levde som bonde, Cézanne som borgare lika konservativ som hans förföljare,

Gauguin vildens liv och Manet storstadsenslingens. Och så talar M. Graefe om kvantiteten av en ton, som gör att det mest skrikande kan sättas bredvid ett annat, för litet eller för mycket skulle göra det oharmoniskt. Skrev en gång till Melartin att jag vägde mina ytor - M-Graefe förklarar saken bättre - men för mig utgör kvantiteten och styrkan av en ton en viss vikt som skall ge tavlan jämvikt.

[Anteckn. i marginalen] Grodan sparkade mossa o. tuvor i en hög, jag har nu lagt kvistar över allt horisontelt och tycker der är början till nya knölar, ännu gröna. Har en filial på ett soligare ställe - som ligger förbrännt på somrarne.

Roligt var att få veta hvad Ni tänkte om "Tunneln" - och nu ber jag Eder riktigt - om Ni en gång får tid och lust att läsa "Wuthering Heights" säg mig då oförbehållsamt hvad Ni tänker. Här är ett grand ur hennes biografi "Swinburne blåste dammet från "Wuthering Heights". Dittills voro några vänliga ord av tre män det enda boken fått. Här och där läste en fabriksflicka den eller fann ett otillfredställt, passionerat barn däri en fantasi som tillfredställde och en storm som rensade luften. Men läsarena voro icke många, den var ej populär. Ty Emily B.'s egenskaper voro ej en novellists. Hon har ingen erfarenhet, hon skildrar få karaktärer, hon har ingen humanitet som George Eliot, lär oss ej älska de förbisedda i livet, och har ej Charlotte B's bittra humor. Hon ser litet men är mer intensiv. Endast

den mäktigaste fantasi kan finna på tortyren av en lycka som aldrig nås, alltid just utom räckhåll. Endast en sällsynt fantasi kan gå den hårsbreda väg som förenar denna värld med drömmarnas land. Och få ha gått denna väg med mindre fruktan än E.B., hon är hemma där."

Det der brevet sökte jag begripa. Är det svårt att sända så sänd ej, i alla fall ej mer än en låda, 4 tavlor, den blå kan bli efter. Efter några dagar sänder jag listan till Er och ett brev med anhållan om packning till Firm. Krogius, ber om räkning till Hyvinge. Väntar på ett svar på Söderhjelmsskriveri i H. bladet, det är mig tungt att det skall göras så representativt. Jag skriver assurancen med blyerts på Er lista, var det skämt så får Ni ändra. Åbo sade nej. Om "vännen Lupander" kan lämna några upplysningar om assurance i Sverge och hjälpa så bed honom göra det för min skull, han är min kusin.^x - Idag kännes det som om man gjort en lång resa, man har sett 1000 ansigten av en annan race passera, gul hy, hårpiskan rullad på huvudet och detta fina i linier som östern har och med ljusplanerna mjukare mot hvarann än hos de våra, muskulösa och mjuka, det var roligt. - Min mor o. jag hade riktigt ledsamt när vi blevo ensamma, hon var också olycklig, hade glömt att öppna sardinlådan som sparats åt Er. Nu ha vi smör i huset - allt väl. Vännerna som lovat komma, kommer ej än. Har målat över Sönnen, mer modelleradt, der är mycket än att göra, stillebenet är skräp. Lef förnuftigt.

Er tillg. Helene Schjerfbeck.

^x familjens bête noir.

Hyvinge. 3 sept. - 16

Herr Forstmästare.

Hu, Ni växer förfärande fort först var Ni en dröm i naturen, ingenting om människan så var det det själsliga och kampen, och sist är naturen bara en prick, Ni står större än den midt i den. Jag gratulerar det är ungdomsmod, stålfjädrar. Här är man förbi vändpunkten 'dammar av böckerna' när ej egensinnet reser sig och man vill måla. Vändpunkten ser Ni jag har sagt något om den för att Ni skall känna Er trygg.

Här är listan för Herrar Krogius, den bör följa tavlorna, var snäll och säg att reseassurancen är på min räkning.^x

Jag har skrivit och anhållit om inpackning. Listan är som den var, "den blå" bär endast no 8 i st. för 9 emedan jag lämnat bort den sömniga. Hon målas färdig när det åter är varmt att sitta modell och mina nerver icke äro som trasor, skall ej arbeta för expositioner mer.

Paketet öppnades, först hälsade jag en gammal god vän "Skepp som mötas..." som passar för mig. Slutet är det enda som fanns (Georg Eliot sade att människor dö alltid i rätt tid) fin är den och vacker. Har sedan tittat på de andra.

Nu kan man få måla höstblommor om man har lust - kan få gå ut nångång och se på mossor, stenar och tallstammar. En dag gjorde vi en färd till "gropen" der var igenvuxet, icke

^x har skrivit det också.

som förr. men genom en springa såg man ett blått landskap långt borta. så ville jag måla det. utan förgrund utan himmel bara det blå landskapet.

Lycliga människa som ser så mycket vackert Att ännu tänka sig - jag skall se vackra goda tavlor -

Gruppen med de 13 tallarna på mitt bord har ännu ett godt inflytande, något lugnande behagligt [-- överstruket i texten] fritt, der kunde man vara mer än en prick.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Krogii brev avgår i morgon, har ej frimärke och det är söndag, posten stängd.

Läste om Geijer "hvilket [- överstruket i texten] liv ger ej en stor flod åt ett landskap."

Hyvinge. 15/9 - 16.

Herr Forstmästare

Tack för brev. nu känner jag älven rätt bra när jag gjort färden nedför den tre gånger, nej fyra, i olika belysning. Det är så trevligt att få vara med och ännu veta att det finnes ursprunglig natur, och folk, enkelt, pålitligt. Ni är lycklig. och lycklig som är medveten om det. De där som resa kring jorden nästan, och säga der var just ingenting att se! Och den lilla urblekta klänningen - hvad det var nätt, när känslan vaknar skänker man den åt någon, ville se ut som en prinsessa. Det der kortet [~~-- överstruket i texten~~] jag talade om slutade så här "~~stunden-är-det-skönt att-lida~~" [~~-- överstruket i texten~~]

- Nu ha alla tavlor rest och det är godt att leva, lugnt. I landskapet är vackra färger, milda i år. björkarna bli bruna och mycket är grönt ännu, det är varmt. Bara några ringeblommor jag försökte måla blevo så bäskt [~~Sic!~~] brandgula i färg.

Först tittade jag lite på alla böcker, tyckte Karlfeldt var vacker och tog sedan Heidenstam som jag just förut läst. Men underligt, ju mer han predikar ungdom och glädje, pelare, präster och purpur, desto tyngre blir han för mig - några voro mycket vackra. Sedan kom Fröding I, en del bekanta, och man minnes att man i ungdomen längtat att en gammal vis man skulle taga en om hand. Fröding är vis - och mild, andra skulle ej kalla honom mild, han förstår mycket och tager

mildt på. Nu börjar jag del II och Ni har nog rätt om den.

En fröken här gav mig en del 'Exotica' att läsa, barnsliga spökhistorier, men en tyckte jag om. Buddha kvinnor som komma till jorden igen för att göra godt och välja då ofta den enklaste eller mest föraktade gestalt. Nu ser man sig om efter modeller som kunde komma tillräckligt många gånger och som kunde ge en lust att måla. Grannarne här de sista, voro från Turkestan och sågo trevliga ut, de resa i dag. De hade nog frestat mig. Jag skall nu leva lugnt och stilla ett par veckor och se mig om sedan börja med teckningar, studier. - Jag tror att på Edert ex-libris borde stå de två båtarna som funnos på en fotografi, jag kan ej teckna dem, men Ni kan. Nu har jag funderat på ett valspråk (för mig) och funnit innehållet men ej formen 'sådan insatsen är sådan är vinsten'. Skall stämmingsmenniskan, stundens barn ännu skriva till mig? man undrar på det.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Här är ett utställningspapper om det behöves hos Kr. Ha de reda på allt der? och kunna de packa tavlor?

Hyvinge 27/9

1916 E.R.

Herr Forstmästare.

Jag tackar Eder för att Ni lånat, burit, och haft besvär för tavlorna - men gjorde Ni verkligen så med assurance. Nu är jag rädd at de gå förlorade, jag var beredd på några hundra i kostnad. Alla dagar väntar jag Krogius räkning för packning och assurance. Och nu kan jag berätta, Hr. Stenman var här för en tid sedan och han var av samma åsikt som jag, att der ingenting godt är att vänta i Sverge för mina arbeten. Men jag väntar ju heller ingenting. Han köpte några gamla studier.

Sedan har jag varit litet förkyld, ligger efter middagen och ser på solstrimman på min vägg, de första åren här var den borta precis kl. 5 - nu dröjer den till 5 1/4, sedan några år tillbaka, det för tanken på det Ni skrev om jordaxelns förändrade läge en gång.

Här är höstbråk, bara ett par gånger har jag tecknat en flicka, en Mandsehn typ, en liten Buddhaflicka kanske. Tänk jag har så dåligt minne att jag mycket litet minnes innehållet i den historien, bara idén, och den fanns i en not nere på en sida, tror jag. Det var ej den del där hundtjutet, som jag mycket väl minnes, är, utan i en del där det talas om drömmar. Våra drömmar äro alla minnen, nattmaran är våra förfäders, grottmänniskornas skräck för det som griper tag i dem [-- överstruket i texten] en i mörkret. Och det att

man rör sig i luften, ett stycke öfver jorden är ett minne från en annan planet där gravitationen var mindre.

Det är så lugnt, så gladt det Ni berättar, det gör en lugnare, gladare. Ibland tror jag Ni icke talar om det tunga. Ett härligt liv för Ni, om där också är strapatser.

Mina vänner skriva om Kadinsky {Sic!} utst., fr. W. mötte där utanför en blek och matt person, det var fr. T. som redan sett den, det verkade så på henne. Självt förstod hon heller ingenting, jo en hade vacker färg.

Här är nu allt mattgrönt o. gulfläckigt och mycket rörligt mot grannblå himmel. Calypso mår ännu bra, så stora äro dens största blad. kanske skryter jag litet. {Konturteckn. av ett blad i marginalen}

Fröding II är nog djupare, vackrare. och tragisk - såsom Adam o. Eva - hvarför är det så. 'Till Salem' var vacker.

Så här höstetid är här litet att berätta, man har ej något stort hopp, söker ännu det som skall ge vintern innehåll.

Om jag nu redan skall säga något om ~~tanke~~ valspråket {-- överstruket i texten} så blir det att jag uppfattat det så att Ni lovar intet men Ni gör något - hvad tjena också ord till på förhand. Tack för 'formen' på mitt. Sådant hittar jag ej på sjelv.

Nu samlar Ni motiv, ser och njuter, kanske får jag en gång se resultatet. Spara nu alla för att en gång exponera samlingen, då kommer jag och ser.

Tack för 'friden'.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Fotografierna äro så bra, men spara den jag icke sett att
Ni ej glömmet huru jag ser ut. Visste ej att jag kunde se
glad ut. {Anteckn. i marginalen}

Ville skriva om 'En Ghasel' en annan gång, det rymmes ej
nu. {Anteckn. i marginalen}

Hy. 30/9 - 16

Om jag tycker om grått - jo just det har jag mest målat hvitt, grått, svart, har bara försökt komma till mer färg nu sist. Valörer synes mig olika i Frankrike och här, där äro de ljusare på avstånd, ge avstånd, här står ett föremål långt borta ofta lika starkt, mörkt, som ett i förgrunden - just som tallen Ni talar om. En man i svart rock bredvid en har samma valör som skogen långt borta, avståndskänslan försvinner, det ger sagostämning.

Jag kan visst aldrig få se det landskap som var tecknat i brevet, och jag ville ändå se dem alla, helst samlade, jag förstår att Ni kan bo med dem der ge något lugnt, helt. Om Ni en gång kunde få ett helt år ledigt då skulle energin komma, Ni skulle måla tror jag, målningen skulle vara dagens enda viktiga del, allt annat dagdriveri och till för att tjena det konstnärliga. Nu är der för många strapatser. Finnes det ej någon bondgård i Klondyke med ett rum att hvila i, ett huvudkvarter på resorna? Nu är stunden kanske för rik för Er, Ni ser alltid något nytt - v. Gogh såg intet i sin målning medan naturintrycket ännu var friskt, efter några dagar tog han upp det ånyo och såg hvad der fanns, gav mer helhet ur minnet. Alla kunna ju blott antyda litet av det de sett.

Måndag afton går man här efter tidningen, sist var det oro i naturen. Det långvariga regnet hade upphört och svarta och kopparfärgade moln tornade sig högt på två sidor, der-

emellan blank himmel, här nere ljus i fönster, tåg o automobiler som speglade sig i något vått, mörkviolett, jorden. Men jag fick min belöning - ett kort. Endast den sista raden hade något mystiskt det var ej sol i sinnet, lugn glädje mer. Är Ni sjuk, Ni säger aldrig sådant, och Er vän funderar och undrar, vill Eder väl.

Sist skrev jag åter i ett anfall av tvivel, måste ofta rycka upp mig ur sådana stämningar - nu låter jag det gå som det går med expositionen och tager nederlaget med mod. Listan blir sådan Ni skrev den (om "den blå" rymmes i samma låda, två lådor ville jag ej ha) och avgår härifrån omkring den 5 te.

Sedan är man fri och skall den 25 te ett par veckor vara bara en vanlig människa tills man åter tager kampen upp. Hvad blir det då? dunkelt ser jag två människor på en tavla, tavlan är stor, der är svart och ett par ljusare toner.

- - -

Svamprensning och hushållsgöromål emellan - nu faller mörkret på

Min gamla vän fr. W. { Westermarck E.R. } var här en dag, allt trevligt men sinnet i fullt uppror efteråt - vi tänka ej lika mer. Hon var förtjust i Gauguins porträtt, hade med sig en O. o. Bild med avbildning av Thiel's Daumier, o så vackert, såg hela tiden på den. Är mycket orolig för de tre band dikter Ni talade om, de äro ej på Hyvinge än - och mycket glad att bilderboksskatten är i sitt hem i säkerhet. Sök ej fram mer böcker åt mig jag har så mycket i minnet och

röd hortensia. Den höga hortensian står nu inne o. är mörkt indigo.blå bladen falla, endast några små nya bladskott på stammen. Hvar dag tänker man blommorna borde klippas för att rädda plantan. men icke i dag ännu

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Det jag tänkte om 'en Ghasel.' säger han sjelv om 'Narkissos' Han börjar tänka, nå en annan - gallret är glömt, är borta. Det finns en känsla som knappt bryr sig om hvad den får.

- "Vid myren." - "En litten låt om våra." Alla säga förstoringen av fotografen är så utmärkt väl gjord, och den är det, jag förstår så litet svårigheten.

Hy. 3 okt. - 16.

Herr Forstmästare.

Nu har jag sedan den 25 te väntat Firm. K's räkning alla dagar och den har ej kommit än. Vill Ni vara vänlig och säga huru det är med den saken. Är det illa gjort att vända sig till Er?

I dag ställer jag upp ett stilleben tecknar ibland flickan.
- Jag läste orätt 'parole' för 'paroles', det blir en annan mening. Ville gärna sända en bok, nu när Edra äro begravna, men ser att alla jag tycker om äro ute på lån sedan ett par år, vet ej mer riktigt hos hvem. Skall försöka få Exotica, som ej är min.

E.t. H. Schjerfbeck.

{Postkort}

Hyvinge 7 okt.

1916 [E.R.]

Först visste jag ej huru jag skulle börja båtmotivet det var så storartadt, men råkade en dag vända fotografien och der var motivet det hjälpte mig. Nu sänder jag några förslag (de unga flickor jag tecknat vill jag knappt visa) och av dessa tycker jag midten av 2 an, taget i höjdförmat, ger mest om jag kunde utföra det med bättre båtar. Ni ser nog att båtarna ha en underlig obestämd facon, jag får dem ej bättre. Har försökt lägga ett silkespapper på och skriva orden 'sans paroles' men Ni skriver det bättre sedan om det en gång blir något antagligt förslag. Säg Er tanke jag är ej fåfäng. Kanske menade Ni en skönhet en känsla som Ni ej försöker utforma i ord.

Det är länge sedan det hördes något av Er - se så bortskämd man är - och en dag blir jag utan. Hittills har Ni varit den givande.

Här faller snö och min mor tyckes vara trött i år, ligger ofta på dagen, - jag fruktar. Och skall detta bli ett år utan konstnärligt arbete? som det ofta varit.

Någon ville ha en tavla nyss, jag hänvisade till den i Sverge och den påbörjade här, vet ej än hur det blir.

Har nu fått en zincvit som håller sig våt en vecka, Lefranc, décoration, och det ger en annan leknik [Sic!] än den murbruksaktiga. Försökte litet med samma motiv röda äpplen,

njuter lika mycket ännu av allt. - I allt detta är visst oro - jag ser på V. Kataja's säterstuga och tänker frid, skall tänka på den, på ödemarken när jag somnar. Det är sent, godnatt.

Min mor sänder en helsning och jag är alltid glad över stämningar färder, mest att veta hvad Ni gör. godnatt.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

31 sta. Här regnar åter, och kyrkklockorna ringa hvarenda dag, det är tung stämning - bättre för arbetet än sol och mycket som drager en ut. Nu på väg till posten skall jag åter fråga efter böckerna, bäst om de ej äro avsända.

Tänkte i natt att "det vackraste man tänker o. drömmer" redan kommit till uttryck i Edra brev. Det bästa gör man när man ej vet av det.

på posten.

Böckerna anlända i dag

tack

Hyvinge 16 oct. - 16.

Herr E.R.

Är idag glad att ha mottagit brevet av den 13 de oct, ett kort o. ett X band, och har genast på posten hört mig för huru man bör reklamera brevet från Kaulinranta. De sade det bör ske i Yli Tornio men att det för resten kunde komma ännu. Är det ej ett olycksöde, just det Ni behöver är borta. Jag skall nu börja göra utdrag ur några andra, kan detta ej finnas hos Er sedan om det också ej användes just nu. Ni har varit glad, lycklig, det är nog att veta. Här söker jag modeller, försöker en - en annan låter mig vänta en vecka, kommer ej - tiden går. - Jag trodde Ni skulle sakna de böcker som äro Eder kärast och sände dem, hoppas de kommit. Hjärtligt tack för njutningen
Kivi snart slutläst.

E.t. H. Schjerfbeck.

på afton. Jag har funnit en modell, är lycklig.

{Postkort}

Hyvinge 221 oct. - 16. [- överstruket]

21-10-16 [E.R.]

Det är afton. jag har skrivit en timme, och det blir stilla, poetiskt, en verld olik min står omkring mig på vakt, med sköna syner och färg, utan allt som bränner och gör ondt. Litet rädd att börja, njuter jag nu helt, där är mycket givet. Jag väljer inte, allt som är landskap ^x tages med; tankar om konst, litteratur vill jag gerna taga också, vet ej om Ni tyckte om det? Sänder det ej förrän Ni ber om det.

Det lilla stillebenet sysselsätter tanken, det är så obetydligt, så enkelt - är där något nytt? Intet mystiskt, ej ett tag, jag tycker nu att en helt enkel sanning (Kivi) har lika mycket underbart som det hemlighetsfulla - är full av hemligheter den också. Det är målat i en svavelaktig gul, grönaktig ton, med något litet djup, mest ytvärkan [Sic!]. I den tonen konturer av fem äpplen, deras ena djupröda sida, och en svag svavelaktig dager på ett par, där bredvid silvervasen med tavlans enda starka dager, och en rödviolett hortensia i - den förstörde jag sist och får göra om den, fonden grönaktig. Det är det att tonerna ej stå främmande för varandra, ingen strid och oro - och det sysselsätter tanken, man ville med en större uppgift arbeta denna erfarenhet, idé, vidare. Är det min ton, den svavelaktiga, liksom den gröna var Nelsons? den kommer nu i matt höstljus från väggar och möbēlöverdrag.

Men det lilla huvud jag nu börjat måla är bara ljus och linhår, och ögonen få något solvarmt när fantasin arbetar fritt.

^x det var vackert, det gula, i stormen.

Efter 2 år komma cirkusmänniskorna och hämta henne och lära henne dansa, och kanske kan hon sedan komma till en stor teater i en stor stad. I skola ville hon också gå, men det är så dyrt och man måste ha hela kläder där, 'äiti' har inte heller gått i skola "och hon har ändå alltid haft det så bra i livet". Det är Sahrmans lilla Marta som pratar, hon har moderns solskenslynne, är 14 år. Den äldre systemen, nu på fabriken, har något mer passionerat, men beherrska [Sic!] och blygt hon kommer i morgon för en teckning

- - -

Vad Ni är snäll, förser mig, ensamma, med lektyr, och just sådant jag tycker om, en värld att leva i. Och vad Ni har för en massa, börjar jag tycka. Skall nu hålla dem tills Ni ger order att sända - börjar också hoppas att det bokpaket^x jag sände före mottagandet av Edert brev nu kommit fram. Greco var med i Sigurd Jorsalfar. Jag skall läsa Eug. Onegin för min mor om aftnarna, har läst en del poesi för henne i höst, men inte Kung Eriks visor. Sjelv tyckte jag de voro vackra Vid läsningen av ett par var jag kanske bara kvinna, ej konstnär, och där är ett par saker i livet jag ej skrattar åt - har ej mod. -

Av de der teckningarna ville jag Ni skulle se att jag ingenting kan göra ur minne o. fantasi - är bunden vid naturen, vid jorden o. bara kämpar med den. Ni har gjort Er mycket besvär med båtarna.

- - -

sednare.

Modellen var här, hon var bra men inte jag - nästa söndag

^x med Poe som Ni ej läst.

vet jag mer och kan genast börja teckna. Det är felet att jag inte har några idéer, har så få begrepp i mitt huvud - och i konst tänker man mest utan ord, i färg o rytm bara. I går kväll började jag Tomas Indal och läste länge, - alla frestade mig på en gång - men så där på natten passade detena bra. Hvad den är bra. Nu ber jag Eder säga hur det gått med mitt paket, om det ej kommit - jag skall då i en snar framtid söka ersätta böckerna - de samma blir det ju ej för Er och där var väl minnen med dem - men ersätta så godt jag kan. Den der räkningen som Ni var så vänlig och betalade skall den verkligen bli tills vi träffas? ja om Ni så vill. Och då tala vi om dess andra del, ty Firm. K. brukar ej ge något för intet. Till dess bara en tacksägelse. - Konsthndl. Lindstedt önskar ´några stora fina landskap´ - det är för att den der familjen i Viborg önskat köpa ett. Han kommer igen med sin ´ryska samlare´ historie, hvad tjänar det nu till. Har sändt en landskapsteckning med litet oljefärg på, på papp, till min bror.

Måns är nu vid universitetet, vill bli magister.

Här ligger vit dimma över allt, snö på marken. Vi hade också storm, och det gjorde godt - det kom ny luft.

De sade här att avsändaren bör reklamera, ej mottagaren, och då det bör ske där uppe får Ni det förr på det sättet tror jag. Jag har ledsamt efter mitt brev.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck.

Jag har kanske känt mig litet friskare nu, några veckor,

än de sista 6 - 7 åren.

Den där drömmen om det fula karlhuvudet slår nog in, det blir inte bra, mycket bättre skulle Ni sjelv göra det - men det behöver ju ej komma i Edra vackra böcker.

Hy. 23/10

H.F.

på posten.

Brevet från Kaulinranta anlände just nu, sedan mitt söndagsbrev avgått. Ni skall få utdrag. Ett annat var med, har ej hunnit läsa dem än - säg något om France - det är sannt [Sic!] , det Ni tror, jag har beundrat - men ej tyckt om honom. Tack för allt - går nu hem att läsa posten - der var ett kort om en såld Hortensia tavla med, allt väl.

E.t. H. Schjerfbeck

23. X. 16. [Poststämpel]

[Postkort]

Hyvinge 4 nov. - 16.

Ni tröstar de fattiga - Ni är alltid fin o. god - och en poet. Toulouse-Lautrec - han står högt, jag minnes en av bilderna, det var måladt, en ljus o. en mörk kvinna.

I början av allt arbete är där tro på det, sen kommer en lång skum och grå tid - ingen har just sett bakom den förlåten förr - en tyst kamp, man undviker också för sig själv ordet - förtvivlan -

Man målar efter naturen och den står fattig en dag för ens syn. Men den är ens enda hjälp - och en dag kommer det första åter, nästan. Nu har jag gått igenom det, såsom med alla arbeten.

Stillebenet står och tager sin ton, allt går ihop, sedan några dagar en ärggrön blomma, litet till, och det är färdigt, om det ej förgås på vägen till fulländning. Flickan målas i ljusa gula och grå toner med något av stark rosa i kläder, ett cirkusbarn. Hon vaktade visserligen bara cirkusherrskapets små barn under föreställningarna (3 dagar) men hon har typen och sinnet. Hon har lovat dansa för mig "riktigt på tå, det är så fult att dansa på hela foten" - de bo här nära.

Ni blir allt mer rädd att sända böcker, gör det ej jag är också rädd att de gå förlorade på vägen. Kanske har Ni lite en annan rädsla med, Ni har märkt den stora apan hos mig - den måste sitta så här i bur.

Kivi är slutad, sade jag det, och med vördnad lagd på min hylla. Jag skall ej säga något, är ej värdig. Jag förstod ju bara litet av poesin i ödemarken, av det storstilade (oxarna) och den breda humorn som kom när jag väntade en liten idyll, återseendet med Wenla. Jag är glad att ha fått läsa den, om en bok kan ge en inblick i ett folks karaktär är det den - finnes den översatt till ryska? Tomas Indal var fin.

Och det underliga, sköna, (~~artificiella~~) trolska -- överstruket i texten ljus som faller över Tatjana ^x, ville måla något sådant - apan vill - Om Marie Laurencin hade mer än en typ kunde hon göra det.

- - -

Ser jag här omkring mig och undrar hvad jag skall berätta så ser jag ingenting - fallna löv, grått, skumt just en stämning att leva i böckernas värld. Men jag går ändå till arbete. Jag undrade länge hvad 'staka' betydde men så tog det en gång i botten, kan man nå botten - jag hade tänkt på färgkarlens ena åra. Det är just inte lätt att staka tror jag. Ja - måtte Ni bli vald - i januari.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

Ni förklarar det så bra och vackert, det med "fantasin" och "det innersta i tingen" jag börjar förstå - - tack
Det är som om jag glömt att säga något -

^x i Eugen Onegin av Puschkin. [E.R.]

Hvar är Ni denna grå tid? För en större tavla har jag ej ännu funnit modell, vill ha en som kan komma ofta, helst en mörk, och måla enkelt.

Hyvinge 10 nov.

H.F.

I dag ett kort, hvilken glädje. Skriver nu bara detta på posten då ett par brev så nyss avgått. Tack för katalogen, en illustrerad har också kommit från Hallen, och ett par omnämmanden i H. bladet, "kyligt elegant", men stående ensam säga de. Det jag trodde mig ha glömt var att den "grova bocken" ingenting fått av mig. Ö. att Hr. S. man... säger sig ha sålt "Familjeson". avklippt med min tillåtelse, till det nya privata galleriet i H. fors. Ni skriver visst på något och jag tecknar - målar i grått, som höst dagen är, allt väl förresten. Tack för detta livstecken.

E.T. H. Schjerfbeck

{ Postkort }

10.XI.16 { Poststämpel }

måndag

13-XI-16 [E.R.]

Ert brev kom just nu och med tanke på de två veckorna, o. en halv, i höga Norden sänder jag detta i dag. Jag hade just börjat se, och ångra, att jag ofta tanklöst o. dumt pratat om Edra böcker litande på det samma som när jag 3 år i Norge satt bredvid en professor vid bordet och sade hvad som helst - han var ju intelligent och förstod att jag var enkel och okunnig. Men en bok är en kär och ett ord kan såra - och vore Ni här skulle Ni säga något o. få mig att tänka efter och se mer. Hvad har jag ej för ett minne av 'Chagrinskinnet', Hamsun, Fröding 'Barndomsvännerna' och andra - och nu av kinesiska dikter.^x - Vi skola vara lugna och taga vara på stunden - allt blir nog bra. - "Här är det även bra nu" - Ni talar aldrig om det som är ondt, men jag kan höra det och då kommer man en människa närmare - än den ville? - Och varför sade jag det där om Anatole France (har läst 'Le lys rouge' och småhistorier) det var bara det att han gör saker till ett prydnadsföremål, något att njuta av, som stötte mig. Jag tror ej den ena människan är så mycket bättre, sämre, än den andra, och jag läser allt.

Men nu är det som om en tid av eftertanke kommit, naturen är också stilla o. ljum, och världen lockar ej. Få sitta hemma, leva sig in i det som man söker, dunkelt, gå ut och andas nytt liv i skogen, på aftonen en god bok, det är allt jag begär - och kan få - nu. Der kommer ibland en vild tanke, nyfikenhet på andra sidan -

Vet Ni länge har jag haft så ondt av något - varför berättade jag för Er om Hr. S.mans prat om misslyckande - det gjorde icke mig något och jag tänkte ej då att det kunde såra Er som varit för exponerande. Jag hade ensam sagt ja till Salon S. och tänkte ej närmare efter. Vill Ni förlåta. Kommer der bara ett vänligt ord är jag glad för Edra tavlors skull.

^x "österlandet kan vänta" Tagore.

Här går man nu och ser på orkidéerna som njuta av höstvädret och mer ljus sedan lövet fallit, de få nu ljusa knölar.

Hur glad är jag ej att Ni ger ut något - vet bara ej hur Ni hinner med allt och lyckan väntar i ödemarken, i torpen med de många barnen, och i den stora förnyande luften omkring Eder!

En fotografi av båtar har kommit, sådana båtar som jag aldrig sett, de äro vackra. Och Ni frågar om klassikerna - Shakuntala läste jag första året i Paris, läser gerna om den om Ni vill taga den med en gång. Och så är der mycket jag inte läst, av äldre engelska, och andra, intet av makarne Browning. Gitanjali eger jag, Nymånen icke [2 bokst. över strukna] har ej läst den. Cervantes har jag läst, Dante, Leopardi med. Pascal har jag och läser gerna och glömmet igen, det förtretar mig jag tycker så om honom, han är den "djupa, mörka källan". Ni har så mycket att göra att jag ej vågat sända en bok. Jag får snart hem "Vind och Våg" av F. MacLeod den skulle kanske roa Er, "La légende des siècles", Björnsons tolkning, har jag, der är "Satyren" "Grodan", Pascal är så lång, men jag har några avskrivna bitar "Stjärnornas eviga tystnad skrämmer mig" säger han, och "tag vigvatten - förslöa^x dig" är kanske summan av allt.

Edra böcker ha alltid varit goda, fina, konstnärliga de ha dessa år givit mig mycket, Ni vet ej huru mycket rikare Ni gjort allt här, jag vet inte huru det skall sägas - inte bara det konstnärliga också på ett annat sätt. Försök överse med det osammanhängande i det här, jag vill inte göra om det, vill bara önska Er all den lycka Ni väntar der uppe och i framtiden - och så gå med till postlådan, fort.

Er tillgivna
Helene Schjerfbeck

Jag sände en "finsk" gumma i en jultidning för en tid sedan
^x "abrutissez vous".

- om den ej kommit skall jag sända gumman ensam jag har
många exempl. Hon är det mest finska av allt.

onsdag

H.F. Boken har kommit, tack. Jag är fullkomligt nöjd med det jag fått, hade ej tänkt mig så mycket - tänk att de alls sett på mig. Om andra skulle klandra hvad gör det. Finsk är jag och något sjukligt är der i tiden med, icke bara hos mig. - Nu är jag så intresserad av teckningen - och om den en gång kunde göra Er ett litet nöje! I går fick jag köpa just ett sådant äpple jag ville måla om, och gjorde det. Solsken i dag.

E.t. H. Schjerfbeck

Skrev sist under intryck av os, en brand. onsdag.

15.XI.16 [Poststämpel]

[Postkort]

Hyvinge. 2 dec - 16.

´Ur Ryssalnds sång´ känner jag ej, eller minnes ej. Har just slutat ´Steppen´ på aftnarna och har haft samma nöje som om jag rest där - Men färden på blank is med kärra, köld bommar på vägen, sådant gör mig ondt och det ´gyllene skinnet´, är blott en svag tröst, det egna rummet en litet bättre. Önskar Ni vore här.

Mer och mer förvånad blir man över att de alls talat om en på exp. Utan Er hade man väl ej kommit till det, och ej förstått att man hör till en riktning nu. Efter ensamheten finner man sig stå bland andra som söka på samma väg och någon kritiker ser det - när Ni en gång skrev om framtidens konst tog jag det för stor välvilja bara - nu pekar en annan i samma riktning. Det är ju inte bra, men det är på en bestämd väg. Tänk att Ni såg det, där i Er ensamhet. Och Eder målning är så avgjort ett själsuttryck, den ge så mycket, och en gång sänder Ni allt till Sverge tror jag. Om Ni bara hade mer tid - och ville ta den hårda kampen upp, den som alla målare ha om de vilja längre fram.

I Ord o. Bild såg jag v. Goghs ´Sädeskärvar´, fast och fyllig. Vet ni inte vågar jag sända den lilla teckningen - Ni väntar något vackert. Under okt. - nov. har jag slutat, eller nästan, tre små arbeten, lägger bara ett streck, en färgfläck till i januari när man ser det med friska ögon igen.^x

Nu är här mörker, mörker.

Man önskar ibland en glädje - då kommer ett brev, en bok, och man tänker han har aldrig sagt ett ondt ord - det blir ro - frid. Man tror der är en som helt glädes om man har en framgång - och man längtar ej mer till Paris, ut, när man har så mycket här hemma. Det hjälper en upp ur de mörka hål dit man faller ibland - och ned från någon illusion om hälsa och sadant [Sic!] .

När Ni kommer skall jag visa allt, håller det till våren,

^x har lust att nu måla modellen för teckningen.

tror jag Ni sade nästan i allt det samma som Brunius, utom det om Halonen o. Sallinen - varför får man ej vara våldsam - jag skulle gerna våra [Sic!] våldsam. Planen var en god vägledare att förstå kritiken. Den illustrerade bryr jag mig ej mer om, kasta bort den.

Vi se att en bok kommit ut och fira denna händelse i dag, ej med kaffe men fest-té. Med äldre engelska menade jag ej Shakespeare, Shelley, Byron, Burns de äro lästa, utan Keats ? finns det en sådan, och sådana mer obekanta äldre, hurudan är Swinburne. Av fransmän har Montaigne frestat, det är kanske ändå ej trevligt. kanske [Sic!] cyniskt.

Det frestar mig att säga ännu något i anledning av Anatole France, något hur jag tänker. När en man säger till den kvinna som älskar honom 'du kan ej få vara i samma sällskap som min hustru' så tycker jag hustrun ofta tagit honom för pengar och jag ville flytta gränsen för godt o. ondt på ett annat ställe - men så minnes jag Dostojevskis böcker. 'Raskolnikow' 'Den mildsinte' och det är bäst att ej komma med några gränser alls bara döma allt individuellt. Och därför behöver man också en individuell domare sjelv, jag tänker mig Gud fader som en gammal man med långt skägg - en lika god symbol som allt annat de hittat på. Klokare är jag inte.

När börjar Eder resa nedåt, och får man se Eder då - om Ni kunde måla några dagar på denna ort, visste jag när kunde jag försöka skaffa ett rent, säkert rum.

Er tillgivna

Hel. Schjerfbeck

De 60 åren var litet för mycket men hvad göra nu några till saken.

Böckerna ha anlänt, tack, har litet sett på dem.

Afton på stranden. Arvid Mörne.

Strandens fura ser sin skugga
vandra ut på vattnet:

"Dunkla träd med kolsvart krona,
vem är du?"

Blott ett dyningsslag hörs tona.

Så blir lugn på havet.

Blott en vilsen,
ensam fläkt har liv ännu,
dalar ner på aspen, somnar.

Så blir lugn i skogen.

Blott en ensam sky ses glida
i det vida,
stannar över åsen längst i nord.
Så blir lugn kring himmel, hav o. jord.

Rymden mörknar.

Strandens fura ser sin skugga
vandra längre ut på vattnet:
"Sköna träd med sällsamt dunkla grenar,
utan grund av jord och stenar,
säg av vilken saft din rot är närd,
höge like i en okänd värld!

Outgrundlig skymning kring dig svävar.

Stammen skälver. Kronan bävar.

Bidar hennes dystert mörka sköte
någon stjärnas, någon nattvinds möte?

Sköna träd,

mig du liknar ju!

Vem är du?"

Strandens fura ser ej mer sin skugga.
Tysta skogar, stilla vatten,
blunda, domna. Allt blir dunkel bara.
Mellan trädens stammar smyger natten,
hinner stranden, svävar över havet,
ilar genom rymden,
tänder högt i höjden, djupt i djupet
stjärnor, dallrande och silverklara.

A. Mörne.

Något må jag veta -

Något må jag veta.

Ej för mycket.

Ej vad alla stenar heta

i det ädla smycket.

Ej vad alla ord betyda

i en dikt, som blev mig kär.

Ej hur alla formler lyda

över liv, som var och är.

Något må jag veta.

Ej för mycket.

Icke varför stjärnan liknar rutans iskristall.

Icke varför löftets båge syns i regnets fall.

Icke varför rytmen böljar mjuk som fältets säd.

Icke varför rimmet går i blom på diktens träd.

Icke varför själv jag sjunger denna sommardag.

Dikten är en äng med blom av många tusen slag.

Blomman doftar, daggen glittrar, lärkan slår sin drill,
sjunger för att sol och himmel och hon själva är till.

Kop. H.S. XII -16. [E.R.]

Hyvinge 16 dec. - 16

Herr Forstmästare.

En riktigt god och trevlig jul önskas Eder av min mor och mig. Vi ha vår fröjd av att Ni dansar och är ung, det är så roligt att någon är ung.

Lofva bara att icke mer sitta på stenröset i skogen här.

Nu har jag övervunnit min fåfänga och sänder försöket till bokmärke, och en liten 'god jul'. På märket kan bokstäverna kronan skrapas bort de äro icke fixerade. Håll det som en liten tankfull teckning och låt någon 'bättre' rita ett bokmärke. Den andra är gladare men bara ett barn.

I går fick jag veta att min tavla i Stockholm är såld^v och jag har redan pengarna på banken här. Men det nämns ej i tidningarna och inte medföljande utklipp heller^x. Det är ur en Åbo tidn., det svenska originalet har jag också. Det antyds att Brunius ej är någon kritiker att fästa sig vid, folk emellan. Jag är glad att allt gick så - om nu bara Edra tavlor komma bra hem, och jag får komma med stora tacken sedan, och göra upp affären. Nu tycker jag de 10 böcker, med Kivi, som finnas här borde stå på sin egen hylla giv mig lof att sända dem, om det ej är risk. Tänk hvilket nöje jag haft. Men så som det var när jag läste Chagrinskinnet och var glad över vart^v obegripligt.

^x det onda som sagts ha de väl också lämnat bort.

streck - sådant kommer ej igen, men man minnes det. De memoirer Ni talar om har jag läst för många år sedan, jag såg där då människans kraft att hålla sig uppe - Ni såg kärleken till folket. En gång hämtar Ni ur Rysslands sång om Ni vill. Ben Jonson känner jag ej men väl Longfellow, Tennyson Kipling. J. London och Moore, har en liten gammal 'Irish melodies', ett minne från fädernehemmet - den enda bok. Har läst 'Tine' o.a. av Bang, ej 'Utan fädernesland'. Vet ingenting om Keats, ett namn i högen.

När vi få en klar dag blir överraskningen med arbetena stor och säkert obehaglig. Om jag bad om ett råd, skall jag sända till Petrograd? om de taga mig med - jag har ej hört något om planen. Vad skulle Ni säga. Nu har jag lovat göra en kopia av ett av mina äldre landskap det går fort, ett dåligt. Under tiden håller jag också modell.

Nu har tiden mest gått med att stoppa, lappa, skura det gamla boet, hålla det ihop. Ingenting får förnyas, ingenting förstöras. Det är inte tråkigt bara litet tröttsamt.

Min bror har varit här, till jul (lördag afton) komma de alla

- utom det Ni märkt "Men aevnen burde aldrig nå ens attrå, hvem savned ellers himlen?" - hittade jag detta - "Man må skapa i konsten, vad man tycker, blott man vet man tycker det, och det tar tid att lära." I Browning mycket vackert Och nu farväl, en god, glad tid hoppas jag kommer för Er.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

'Trevligt att läsa i släde' - och ögonen? - man ser åt

sidan ibland - "plus un homme a d'intelligence, plys il voit dans les choses", Pascal."der är alltid något att se" säger Ni.

Striden i konst går het i Sverge, har Ni sett detta utklipp

Hyvinge. 25 dec.

1916 [E.R.]

Tack för allt hvad Ni skrivit och sändt. Mest glad var jag över Er bok och gratulerar till den goda kritiken - och så finnes det ju alltid någon som ej förstår, vad gör det Er, andra ha förstått. Boken har jag börjat litet på, och förstår helt litet om Er broder vägen.

Nog var jag bra glad att Ni tyckte litet om teckningen med, den som Ni säger allt för mycket vackert om, och jag var så rädd för, och om Ni verkligen tänker använda den skall jag säga något om min plan. Jag tänkte mig att Ni skulle skriva Ert namn på teckningen, där nere där jag lämnat ett vitt fält, det skulle taga sig bra ut och så kom Ert eget namn i böckerna. En ram ville jag sätta på det hela, en smal hade jag ämnat, men var så osäker om det skulle vara en inramning på sådana saker och visste ej hvad Ni tyckte om. Det där med skuldran är olyckligt, skar jag av den blev det fulare, därför måste man väl med lineal draga ett streck till på den sidan för att göra fonden bredare, då kommer "kronan" också midt på bilden, annars måste där tagas av på S'et, det måste göras smalare för att få den midt på. Men det såg ej bättre ut när jag gjorde fonden bredare - hvarför? Jag kan ju teckna ram och sådant när Ni kommer om Ni ej vill göra det sjelvt, ty jag är så oskicklig i sådant.

Den andra teckningen var menad som ett julkort, visste

bara ej om man fick skriva "god jul" på i korsband.

Detta skriver jag nu i hast för att tacka Er för all Er vänlighet, nu sist och under de två åren. Undrar huru det går med Eder resa, vågar ej tro på den i jan.^{x1}

Jag försöker få kopian färdig till dess, då får jag tänka på annat i fred. Har nog förstört det mesta på stillebenet, målar man i en ton måste allt göras på en gång.

Hade ej tänkt be om Edra tavlor för Petrograd, endast ha nytt om jag får något färdigt, och om jag blir inbjuden. Tack för anbudet, men denna resa är kanske osäkrare och inte vilja de ha så mycket av mig. De säga mig nu att Brunius är påverkad av den finska kritiken - varför blev det då en sådan opposition i våra tidningar? Jag är säker på att Strindberg köpt min tavla för att spekulera^{x2}, ty inte tror jag någon där ville ha den? Ni ser allt så vackert. Det är sent - min mor hälsar - vi tycka alltid det ger oss frid när Ni kommer.

Er tillgivna

Helene Schjerfbeck

^{x1} fast det vore lugnt och kärt.

^{x2} men var der rum för spekulation, med det priset?

Detta är mitt julklappspapper, det passar att teckna på tror jag.

{Anteckningar i marginalen} Läste före jul 'Aglavaine

et Selyaette' igen och fann större skönhet - var en lång
tid rädd för poesi, förr.

26 te. Bäst att teckna på det när Ni kommer. Kallt i dag,
trött av julstök. Tack än för Petrograd råden med tavlorna.
och det roliga om Grünewald.

Jag tackar för Eder väns helsning!

Hy. 27 dec

H.F.

För att icke narra Eder måste jag säga att jag ej är säker på om jag kan få tala med Eder om Ni ser in till oss - för närvarande är min mor så trött att hon mest ligger, orkar ej se mig gå i rummet just, vill bara ha fred. När det blir bättre säger jag till.

E.T. H. Schjefbeck

27.XII.16 [Poststämpel]

[Postkort]

x sådana som jag gerna tager med.

´Lilla Rika´ H.fors 1883. originalet tillh. Kapten Oscar Wasastjerna H.fors.

´Flicka vid spisel´ Pont.Aven 1884. Prof. Ernst Nohrström H.fors.

x "Landskapsstudie´ P.Aven 1884. Kyrkoherde Enebäck. Ekenäs.

x ´Ung flicka som plockar blommor´ Sjundea 1886. Bildhuggar. Prof. Walter Runeberg. H.fors

x ´Bageriet´ St.Ives 1887. Dr. Hedman. Wasa

x ´Båtar i hamn´ skizz St.Ives 1887 Frk. Hanna—Cederheim H-fors ? [--- överstruket i texten]

x ´Flicka med skinnkrage´ St.Ives 1887 ?

´Barnhuvud´ St.Ives 1889 Frk. S. Glebow. H.fors

x ´Vid spinnrocken´ Ekenäs 1892 3 - Rättat i texten Hof-rättsrådinnan Aline Serenius. Åbo. liten tavla

" Vid spinnrocken" akvarellkopia av den föregående. Mag. Anton Elfving. H.fors.

x Madonna. av Filippo Lippi ´kopia. Florenz 1894. utlottad av Konstnårs gillet 1895.

x ´Kyrkfolk´ (Påskmorgon) 1895-6 Guvernör Björnberg. H.fors.

x "Luktärter" 1903-4-5? utlottad av Konstföreningen

´Hvitsippor i grön vas´ " " "

Tre skizzer, två av dem i olja, två en [-- överstruket i texten] akvarell. 1913-14 Direktör. Kompositör E. Melartin Boxbacka Malm.

x "Sjelvporträtt." 1915 Ateneum. Direktionsrummet.

´Barnhuvud´litet format. 1885. Frk. A. Forsman Falkberg. Bjärnä

´Landskapstudie´ Pt.Aven 1884 Fru M. Grönholm Hyvinge.

Bretagne

Det lilla landskapet i Ekenäs är inte stämningsfullt eller vackert, har bara något fastare, fylligare än vanligt. Färgen svart, brunt, hvitt, litet grönt på marken.^x

´ Flickan´ en kusin hos W. Runeberg är kanske i publikens smak.

Den lilla bilden "vid spinnrocken" . en korpulent gammal fru, min mormors syster fru Baarman i Ekenäs, är kanske litet hemtrevlig. storlek ungefär 33 x 25.

Sänder för ro skull denna lista nu, fortsätter den när jag minnes mer. Allt är småsaker på den.

n. 1916 [E.R.]

^x Jag har ej kommit mig att föreslå köp det är väl för dyrt för mig nu.